

Пазакласнае чытанне

(Заканчэнне. Пачатак у папярэднім нумары «Звязды».)

Мануцы настойліва заглядаў у вакно рыдвана, і ясна было — не адчэпіцца. Ну а Лёднік хутчэй зноў кулаком карэту прадзіравіць, чым пакажацца скалечаным.

Раптам вакно рыдвана расчынілася, высуналася Сафійка.

— Няхай яснавельможны граф прабачыць, але мой пан-бацька пачуваецца не надта добра. У яго... чорная меланхолія. Ён не ў змозе дэманстраваць свае фехтавальныя ўмельствы.

І броўку чорную прыўзняла, маўляў, што за несамавітыя паводзіны.

Вось жа няправільна шляхцюкі па патэнце Лёднікі сваіх дзяцей выхоўвалі... Ну хіба можа шляхетная дзяўчынка з незнаёмым панам першай загаварыць, ды яшчэ так дзёрзка?

Вырвіч скасавурыўся на Мануцы... І ўбачанае яму яшчэ больш не спадабалася. І чортава семя, і воўкава племя.

Граф ажно рот раскрыў, і дыханне, падобна, заняло... Вочы пашырыліся, не раўнуочы дзве манеты. Аж захацелася яго локцем у бок стукнуць, як аднакласніка, што разявіўся на пірог на прылаўку пільнай гандляркі.

— О Мадона! — нарэшце прашаптаў граф і кінуўся зрываць з сябе капялюш, ледзь з парыком не зняў. — Angelo celeste!

А Сафійка на чысцюткай італьянскай:

— Credo, signore mai visto gli angeli, perchй facilmente si confonde con la gente comune".

Венецыянец ззяў ад захаплення, як пазалочаны стод на сонцы.

Халера... Добра, што Лёднік таго не бачыць.

Відаць, адчуўшы нядобрае, з рыдвана выйшла пані Саламея. Утаропілася ўлад-

* Чысты анёл! (італ.)
** Думаю, сіньёр ніколі не бачыў анёлаў, таму што блытае іх са звычайнымі людзьмі! (італ.)

на ў авантурыста сінімі вялікімі вачыма.

— О, сіньёра, цяпер я разумею, у каго ўдалася нябёснай сваёй прыгажосцю ваша дачка!

— Наша дачка — яшчэ дзіця, васпан, — холодна прагаварыла Саламея. — Выбачайце, яна не мае до-сведу свецкага этыкету.

круцілася, як пасля бутэлькі такайсага. І гэтак непрыемны прысмак заставаўся. Каб экіпаж рамантаваць, пасажырам лепей выйсці. І чаму б не пераचाкаць у зручнай пазалочанай карэце, месца ў якой гаспадар з задавальненнем саступіць?

Урэшце Саламея і Сафійка сапраўды выйшлі з рыд-

свае сакрэтныя лекі, ганарлівец! Пранціш прыпомніў, як Лёднік ставіў на ногі аднаго старога езуіта, якому трэба было завесці каманду ў менскія сутарэнні, па езуіцкія скарбы. Скалечаны стары тады таксама расчырванеўся, бадзёра прайшоў куды трэба... А там зваліўся з сардэчным прыступам.

цы, тая падкінула ў паветра сасновую шышку... Шышка са свістам ляцела проста Лёдніку ў патыліцу. Не далацела — распалася на дзве паловы, акуратна рассечаная доктаравай шабляй. Усё адбылося хутка, як вокам зміргнуць. Пранціш толькі маланкавы бляск ляза заўважыў. Лёднік, злосны, як

расійскі канцлер Рапнін, амарат пані Ізабэлы. Паэт Станіслаў Трамбецкі напісаў паэму ў гонар каралеўскага пляменніка пана Станіслава з нагоды, што той усіх сваіх сялян з маёнтка Альшэўніцы сабраў на балі і абвесціў, што вызваліў ад прыгону і аддае ў валоданне зямлю. Вялікі прагрэсіст пляменнік караля! Не дарэмна кажуць, што кароль менавіта яго рыхтуе ў свае пераемнікі. Сваіх жа законных дзяцей мець не можа... Тс-с, гэта таямніца, але такая была дамова з расійскай імператрыцай узамен за трон...

Пранціш слухаў, ківаў з самым разумным выглядам і намагаўся не выказваць ні ўхвалы, ні насмешкі.

Нарэшце кола рыдвана стала на месца. Сафійку суправадзілі на месца бацькі. Мануцы кланяўся і лапатаў, што яму па дарозе з шаноўнымі Лёднікамі... І, дарэчы, ён добра знаёмы з чорнай меланхоліяй і ўмее з ёй ладзіць.

Пранціш адышоў да пазалочанай карэты, каля задняга кола якой завіхаліся слугі, паклікаў насупленага Каруся, шапнуў ціхенька:

— Здаецца, графскую карэту хутка таксама напярэць... Трывалыя ў яе колы, як думаеш?

— Ды хліпкія зусім... — задумліва прамовіў разумны хлопец Карусь. Абышоў няспешна карэту, нахіліўся над яшчэ цэлым колам — Пранціш пастараўся стаць так, каб прыкрыць яго спінай... Нешта ціха грукнула... Вырвіч кінуў хуткі пагляд: пушчанскі дзяцюк хаваў нешта ў рукаве.

Ну вось цяпер можна развітвацца!

Рыдван ірвануў з месца, як запрэжаны гарцукамі. Вырвіч пачуў, як Мануцы крычыць на слуг, спадзеючыся не адстаць ад экіпажа з гэтакімі цікавымі пасажырамі... Ну, далёка не ад'едзецца. Карусь — сапраўдны мацак, выцягнуў з восі чаку...

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ

Урывак з рамана

«АВАНТУРЫ ВЫРВІЧА, ЛЁДНІКА І ЧОРНАЙ МЕЛАНХОЛІІ»

РАЗДЗЕЛ ДРУГІ. ЯК ЛЁДНІКІ З ГРАФАМ МАНУЦЫ ПАЗНАЁМІЛІСЯ

Італьянец рассыпаўся ў кампліментах наконт бязвіннага чароўнага дзіцяці, якое, безумоўна, стане з цягам часу дьямантам якогась каралеўскага двара. Зараз жа і выбачацца пачаў, каяцца, што па неасцярожнасці ўчыніў такі нязручнасці шаноўным падарожным... Змусіў сваіх слуг дапамагаць Сцяцко і Карусю ў выратаванні кола.

Карусь выконваў працу нека дзіўна. Увесь час яму трэба было пранесці штось цяжкое паўз графа, ды яшчэ ўпусціць у грязь, змусіўшы фацэта адскочыць ды вылаяцца. Пранціш кусаў вусы, каб не зарагатаць. Пушчанскі дзікун відавочна гатовы быў насадзіць нахабнага італійца на рагачіну, як мядзведзя, каб не лупіўся на Лёднічанку.

Між тым Мануцы фантазіраваў прапановамі, дзеямі і словамі так, што галава

вана — яго належала прыўзняць, каб вярнуць кола на месца. Вочы Мануцы гарэлі, як у галоднага ваўка, хаця нічым этыкету не парушаў. Не дурань.

А вось і з'яўленне цмока з пачоры... Прабачце, мізантрапічнага доктара з карэты. Тонкая, але дужая рука ўхапілася за дзвярны праём... Пранціш кінуўся падхапіць старэйшага сябра... Дзе там тое клятае крэсла на колах, з сабой прыхопленое? Але Чорны Доктар — што за дзіва? — выйшаў сам. Праўда, вельмі павольна і пахістваючыся. Саламея зараз жа падляцела падперці плячом упартага сужэнца... Ейны ўгневаны твар сведчыў, што адбылося тое, чаго яна баялася. На бледных звычайна шчоках доктара зараз гарэў румянак, у вачах з'явіўся шкляны ліхаманкавы бляск... Спажыў нарэшце

Мануцы падляцеў да доктара з прывітаньнямі і выбачэннямі. Ці моцна яму дакучае ягоная... чорная меланхолія? Апошнія словы Мануцы вымавіў з нейкай асаблівай інтанацыяй, нібыта меў на ўвазе нешта зусім іншае.

Лёднік у адказ выключна ветліва пацікавіўся, як пачуваюцца чароўная жонка графа і анёлачак-сыноч, ці не моцна дакучае бацьку бязвіннымі немаўлячымі пракудамі? Мануцы вытрымаў пранізлівы цёмны позірк, але не спапяліўся, а таксама адвесіў нешта выключна ветлівае з атрутай на дне.

А потым, калі доктар, сцяўшы зубы, садзіўся ў пазалочаную карэту — ну дурноцце ж было стаяць у гразі, на ветры — Мануцы раптам учыніў нешта незразумелае... Тупнуў нібы выпадкова па нейкай трэс-

шэршань, хаваў шаблю ў похвы. А вось Мануцы быў дужа задаволены. Значыць, адмыслова зладзіў палёт шышкі... Праверыць навыкі старога воя. І не звываваціш спрытнюгу.

Сафійка пад суровым бацькоўскім прыглядом сядзела ў графскай карэце ціха, як мыш. Лёднік трымаўся за шаблю і пабліскаваў моўчкі вачыма з глыбі чужой карэты. Пранціш сумленна займаў графа пустой свецкай балбатнёй, ад якой абодва не атрымлівалі ніякага задавальнення. Пані Ізабэла Чартарыйская зноў пасварылася з мужам, але дамаглася згоды і збудавала ў Лазенках цэлую вёску хацін з саламянымі дахамі, дзе прымае гасцей, апра-нутая ў пейзаж. Зараз у Гародні пачнуцца рэдуты, кажуць, на іх прыедзе сам

Тэатральная афіша

ПРА КАХАННЕ І НЕ ТОЛЬКІ...

У Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа рыхтуюцца да 95-га юбілейнага сезона. Сёлета глядачы прыемна здзіўлены вялікай колькасцю прэм'ер на розны густ.

Напрыклад, добра прыняла публіка «міні-серыял» для мужчыны і жанчыны з інтрыгоучай і заманлівай назвай «Асенні rock'n'roll». Аўтар п'есы — ізраільскі драматург расійскага паходжання Міхаіл Хейфец. Рэжысёр-пастаноўшчык — Аляксандр Дольнікаў — масквіч. Раней працаваў у тэатрах Брэста, Віцебска, Магілёва. Зараз супрацоўнічае з рознымі тэатральнымі калектывамі. Дарэчы, шэсць гадоў таму паставіў у віцебскім тэатры на камернай сцэне спектакль «Я вольны!» па рамана вядомай бельгійскай пісьменніцы Амелі Натомб «Касметыка ворага»...

Летам глядачу прыйшла да-спадобы і прэм'ера камедыі-фарса «Каханне і падаткі» па п'есе аме-



Фрагменты спектакля «Асенні rock'n'roll».

рыканскіх драматургаў Уільяма Ван Занта і Джэйн Мілмар. Кароткі змест спектакля: на што толькі не пойдзеш, каб сэканоміць грошы на падатках! Дзеля гэтага адзін

з галоўных герояў прадставіў падаткавіку свайго найлепшага сябра ўобразе... каханай жанчыны. І такім убачыла хлопча яго каханая, а таксама палюбоўніца, якая —

хм... нявеста... хітрага злодзья, што вырашыў падмануць дзяржаву. Нейкім чынам сюжэт нагадвае фільм «Добры дзень, я ваша цётка!» Рэжысёр-пастаноўшчык Геннадзь Мушперт, ён жа — мастацкі кіраўнік Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. Майстар ажыццявіў таксама пераклад п'есы, музычнае афармленне.

«Метро», п'еса сучаснага беларускага драматурга Аляксандра Савухі, натхніла рэжысёра Андрэя Жыгура. Ён жа аўтар сцэнаграфіі і касцюмаў. У спектаклі паспяховы і досыць амбіцыйны, ганарысты бізнесмен Дзіма пасля сваёй клінічнай смерці ў метро трапляе ў невядомы вялікі падземны горад, адкуль дарэмна шукае выхад. Не адразу разумее, што гэта ёсць не што іншае, як пекла...

А ў верасні адбудзецца першы паказ спектакля «Шлюб па-італьянску» па славутой п'есе італьянскага драматурга Эдуарда дэ Філіпа «Фелумена Мартурана».

Рэжысёр, заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі Юрый Пахомаў, раскажа гісторыю пра тое, як часта блізкія людзі, якія жывуць разам доўгі час, нічога адно пра аднаго не ведаюць. Італьянец напісаў п'есу ў 1946 годзе. Пастаноўка мела такі поспех, што акцёры былі запрошаны рымскім Папам Піем XII на аўдыенцыю. П'еса і сёння ставіцца ў тэатрах многіх краін свету, некалькі разоў была экранізаваная. Вядома, што здымкі самага вядомага фільма «Шлюб па-італьянску» ажыццявіў Віторыё дэ Сіка, галоўныя ролі сыгралі Сафі Ларэн і Марчэла Мастраяні.

Нядаўна пастановай Міністэрства культуры тэатру чарговы раз быў пацверджаны высокі статус нацыянальнага. Коласаўцаў ведаюць далёка за межамі Беларусі. Яны стараюцца захоўваць традыцыі і не адставаць ад трэндаў часу. І ім гэта вельмі добра ўдаецца.

Аляксандр ПУКШАНСКІ, фота аўтара.